

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยจำแนกเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นงานวิจัยเกี่ยวข้องกับด้านสีของเบอร์ลินและเคย์ ส่วนที่สองเป็นเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความหมายของสี

2.1 งานวิจัยที่เป็นแนวคิดหลักเกี่ยวกับเรื่องสี

เบอร์ลินและเคย์(Berlin & Kay, 1969, pp.2-3) ได้สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลในการทำการทดลอง โดยใช้แผ่นสีซึ่งประกอบด้วยสีต่างๆ จาก Munsell Color Collection (ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสหรัฐอเมริกาว่าเป็นระบบสีมาตรฐาน) เพื่อศึกษาการจำแนกและเรียกชื่อสีของที่แตกต่างกันไปตามแต่ละภาษา เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม จากการศึกษาของเบอร์ลินและเคย์ ซึ่งวิเคราะห์การเรียกชื่อสีในภาษาต่างๆ 20 ภาษา พบว่า ผู้พูดภาษาต่างๆ ที่ศึกษานี้จำแนกและเรียกชื่อสีแตกต่างกันไปในกลุ่มสีหลัก(basic colors) ที่ปรากฏร่วมกันในหลายภาษามีจำนวน 11 สี ได้แก่ สีขาว ดำ แดง เหลือง เขียว น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา จากการศึกษาพบว่า ภาษาที่ต่างกันจะมีจำนวนสีและการเรียกสีที่ต่างกัน นอกจากนี้ เบอร์ลินและเคย์พบข้อจำกัดที่เกิดขึ้นอย่างสอดคล้องในภาษาที่มีน้อยกว่า 11 สีว่า ทุกภาษามีสีขาวและสีดำ ถ้าเป็นภาษาที่มี 3 สี สีที่เพิ่มขึ้นจะเป็นสีแดง ถ้ามี 4 สี สีที่สีที่เพิ่มขึ้นมาจะเป็นสีเขียวหรือสีเหลือง ถ้ามี 5 สี สีที่เพิ่มจากสามสีแรกก็คือสีเขียวและสีเหลือง ถ้ามี 6 สี สีที่เพิ่มขึ้นมาคือน้ำเงิน ถ้าภาษานั้นมี 7 สี สีที่เพิ่มจากหกสีเดิมคือน้ำตาล และหากภาษาใดมี 8 สี หรือมากกว่านี้ สีที่เพิ่มขึ้นมาได้แก่ สีม่วง ชมพู ส้ม เทา หรือสีที่เกิดจากการผสมของสีเหล่านี้

2.2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความหมายของสี

ออสกู๊ด (Charles E. Osgood,1975) ศึกษาข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับความหมายเชิงอารมณ์ที่เป็นสากล โดยวิเคราะห์ความหมายใน 3 มิติคือ การประเมินว่าดีหรือไม่ดี (Evaluation หรือ E) การระบุประสิทธิภาพหรือความเข้มแข็ง(Potency หรือ P) และการ

บอกลักษณะการแสดงออก(Activity หรือ A) มิติเหล่านี้มาจากหลักปฏิบัติของมนุษย์ในการมองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อเราพบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราจะประเมินว่าสิ่งนั้นดี(good)หรือไม่ดี(bad) แล้วจึงประเมินว่า สิ่งนั้นเข้มแข็ง(strong)หรืออ่อนแอ(weak) และสุดท้าย จึงประเมินว่า สิ่งนั้นกระฉับกระเฉง(active)หรือไม่กระฉับกระเฉง(passive) ระบบ E-P-A นี้มาจาก “เทคนิคการใช้มาตราต่างด้วยความหมายข้ามวัฒนธรรม(Pan-cultural semantic differential technique)” ของ ออสกูด เขากล่าวว่า ระบบนี้แสดงให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้ประเมินและสามารถใช้ในการศึกษาด้านภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาหรือการศึกษาข้ามวัฒนธรรม

ออสกูดจัดแบ่งคำศัพท์ที่มีความหมายเชิงอารมณ์ (affective adjectives or nouns) ประมาณ 175 คำ ซึ่งได้มาจากการสอบถามเกี่ยวกับความหมายของสีตามมิติด้าน Evaluation, Potency และ Activity และแต่ละมิติมี 3 ค่าหรือระดับ คือ -(ลบ), 0(ศูนย์) และ+(บวก) ทุกคำจึงมีรหัส(code) เช่น คำว่า “anger” มีรหัส -E, +P, +A เป็นต้น ซึ่งเขาได้สรุปผลการศึกษาว่า ในประเทศต่างๆ ไป สีที่แสดงความสว่าง(brightness) เช่น สีขาวมีค่าด้าน Evaluation และ Active มากกว่าสีที่แสดงความมืด(darkness) เช่น สีดำหรือสีเทา, ส่วนสีคำมีค่าด้าน Potency มากกว่าสีเทาหรือสีขาว, สีแดงมีค่า Active มากกว่าสีน้ำเงิน, แต่สีน้ำเงินมีค่า Evaluation มากกว่าสีแดง, สีเหลืองมีค่า -P และ +A, สีน้ำเงินมีค่า +Evaluation, แต่เฉพาะสีเขียวที่ไม่พบความเป็นสากล สิ่งที่น่าสังเกตคือ ความแตกต่างของความหมายเชิงอารมณ์ของสีนั้นขึ้นอยู่กับชาติพันธุ์อย่างมาก นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงระหว่างถิ่นที่อยู่กับความหมายเชิงอารมณ์ด้วย

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์ความหมายเชิงอารมณ์หรือเชิงเปรียบเทียบของสี โดยประยุกต์จากระบบ E-P-A และจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่าของสีที่ได้มาจากระบบ E-P-A และสำนวนที่ใช้คำเรียกชื่อสี

ออสกูดยังกล่าวถึงความหมายแฝงของสี(color connotation)ว่า สีมีความหมายแฝงที่บ่งบอกลักษณะได้ เช่น บอกว่าสิ่งนั้นมีลักษณะ adventurous, solemn, cowardly หรือบ่งบอกถึงสิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ เช่น valor, female, passion, anxiety, disgust แต่ทั้งนี้ไม่ได้รวมถึงสีที่ไม่สะท้อนความรู้สึกหรืออารมณ์โดยตรง เช่น ceiling, lemon, sky, night หรือ สิ่งที่แสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์(symbolism) เช่น Monday, the Irish, mourning, virginity เป็นต้น นอกจากนี้มีความสัมพันธ์ของสี (color association) และสัญลักษณ์ของสี (color symbolism) ซึ่งหมายถึง คำที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมซึ่งไม่สะท้อนความหมายทางอารมณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทย่อย ดังนี้

(1) ลักษณะประจำตัวของสีที่เป็นรูปธรรม (concrete color identifications) หมายถึง ลักษณะของสีที่ทำให้นึกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติ เนื่องจากสิ่งนั้นมีสีนั่นเอง เช่น สีน้ำเงิน หมายถึง ท้องฟ้า(sky), สีดำ หมายถึง กลางคืน(night) และสีแดง หมายถึง เลือด(blood) เป็นต้น

(2) ความสัมพันธ์ของสีที่เป็นรูปธรรม (concrete color association) หมายถึง ชื่อสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสีตามธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น สีดำ หมายถึง ผม (hair) เป็นต้น

(3) ความสัมพันธ์ของสีที่เป็นนามธรรม (abstract color associations) หมายถึง สีที่ได้มาจากความคิดเชิงเปรียบเทียบ เช่น สีน้ำเงิน หมายถึง นิรันดร(eternity) และสีแดง หมายถึง ลัทธิรักชาติ(patriotism)

(4) สัญลักษณ์ของสีที่เป็นนามธรรม (abstract color symbolism) หมายถึง สีที่ได้มาจากความคิดที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและสถาบัน ซึ่งแต่ละสีเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆ ตั้งแต่อดีต เช่น ในสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยใช้สีที่เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนของแต่ละคณะตั้งแต่ปี ค.ศ. 1893 เป็นต้นมา คือ "สีแดงแก่(scarlet)" แทนวิชาเทววิทยา (Theology) "สีน้ำเงิน(blue)" แทนวิชาปรัชญา "สีขาว(white)" แทนวิชาวรรณคดี "สีเขียว (green)" แทนวิชาแพทยศาสตร์ "สีม่วง(purple)" แทนวิชากฎหมาย "สีเหลือง(yellow)" แทนวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ "สีส้ม(orange)" แทนวิชาวิทยาศาสตร์ และ"สีชมพู(pink)" แทนวิชาดนตรี เป็นต้น

ฟาติมา (Maria de Fatima, 1997) กล่าวไว้ว่า การใช้เรื่องสีนั้นไม่ใช่เป็นสากล บางภาษาไม่แยกสีน้ำเงินกับสีเขียว หรือบางภาษาไม่แยกสีเหลืองกับสีส้ม นอกจากนั้น ความหมายของสียังขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม สถานที่ และเวลา ตามประวัติความเป็นมา มีการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า ความหมายของความเย็นกับความอบอุ่นของสีของคนอเมริกัน และคนญี่ปุ่นนั้นเหมือนกันโดยพื้นฐาน แต่ในญี่ปุ่นสีน้ำเงินกับสีเขียวนั้นมีความหมายที่ดี และสีแดงหรือสีม่วงนั้นมีความหมายไม่ดี ส่วนในอเมริกา สีแดง สีเหลือง และสีเขียวนั้นมีความหมายค่อนข้างดี แต่สีส้มหรือสีม่วงมีความหมายไม่ดี ในประเทศตะวันตก สีที่มีความหมายเศร้าโศกคือสีดำ แต่ในประเทศตะวันออกโดยเฉพาะประเทศจีนใช้สีขาวแทนสีดำ เพื่อหมายถึงความเศร้าโศก

มีภาษาหลายภาษาเกี่ยวข้องกับสำนวนที่ใช้สีซึ่งส่วนใหญ่ใช้ความหมายแฝง เช่น ภาษาอังกฤษมีคำว่า feeling blue, white lie, black rage เป็นต้น ฉะนั้นสำนวนเหล่านี้ไม่ได้มีแต่ความหมายตามตัวหนังสือ ในบางประเทศการเขียนด้วยปากกาสีแดงจะแสดงความเหยียดหยาม แต่ในอีกประเทศหนึ่งการให้ปากกาสีแดงนั้นจะไม่มีมีความหมายอะไร

พิเศษ ในอินเดีย เอกสารที่เป็นทางการทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นบัตรเชิญงานวันเกิดหรืองานแต่งงานจะเขียนด้วยสีแดง ซึ่งในประเพณีของอินเดีย สีแดงเป็นสัญลักษณ์ของความศักดิ์สิทธิ์ เช่น ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วมีจุดสีแดงที่หน้าผากซึ่งแสดงสัญลักษณ์เช่นเดียวกับแหวนแต่งงานของชาวตะวันตก

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างอีกมากมายในวรรณคดีซึ่งใช้สีแดงความหมายหลายอย่างระหว่างยุคสมัยที่ผ่านมา เช่น สัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับความรักของชาวเยอรมัน เช่น คำว่า "blaue Blume" ในความหมาย "blue flower inspired in the fragmented romance of Novalis Heinrich von Ofterdingen" แต่ในประเทศอื่นๆ สีแดงเป็นสัญลักษณ์ของบรรยากาศแห่งความรักหรือความฝัน(romantic) อย่างไรก็ตาม ส่วนที่สำคัญมากที่สุดของสีจะปรากฏในชีวิตประจำวัน ดังนั้นความหมายของสีต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อศิลปะ การแต่งตัว การโฆษณา ตลอดจนถึงลักษณะทางกายภาพและจิตใจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสีและความหมายเชิงอารมณ์มีความเป็นสากล ยกตัวอย่างเช่น สีแดง สีส้ม สีเหลือง และสีน้ำตาล แสดง "ความอบอุ่น" ส่วนสีน้ำเงิน สีเขียว และสีเทา แสดง "ความเย็น" สีแดง สีส้ม สีเหลือง และสีเขียว หมายถึง "ความลับ" "ความเงียบ" และ "ความสงบสุข" สีน้ำตาล สีเทา และสีดำ หมายถึง "ความโศกเศร้า" "ความท้อแท้" และ "ความเหงา" เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จิตรกรและนักออกแบบได้ศึกษาและพัฒนาสีต่างๆ และมีทฤษฎีของการใช้สีมากมาย ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับสีเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการใช้สีหรือความหมายของสีนั้นไม่เป็นสากล แต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมากกว่า

นวรรณ (2527, หน้า 7-8) กล่าวไว้ว่า สีต่างๆ ที่นำมาใช้ขยายคำในภาษาไทย บางทีก็เกี่ยวเนื่องกับเรื่องอารมณ์ความรู้สึกเหมือนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สีเขียวเป็นสีที่มักเกี่ยวเนื่องกับความโกรธ เช่น แม่โกรธลูกที่มากวนในขณะทีผู้ใหญ่กำลังคุยกันจึงทำตาเขียว ครูโกรธนักเรียนที่ไม่ส่งการบ้านจึงดุเสียงเขียว ชายหนุ่มถูกสบประมาทจึงโกรธจนหน้าเขียว(หรือบางทีก็ว่าโกรธจนหน้าเป็นสีม่วง) และสีเขียวใช้แสดงความหมายอย่างอื่นก็ได้เหมือนกัน เช่น เหม็นเขียว เป็นต้น

สีแดงเป็นสีที่เกี่ยวเนื่องกับความโกรธ และบางทีก็เกี่ยวเนื่องกับความอาย ถ้าพูดว่า "เขากำหมัดกัดฟัน หน้าแดงก่ำ" ก็เข้าใจได้ว่า ผู้ที่หน้าแดงนั้นกำลังโกรธ แต่ถ้าพูดว่า "พูดเท่านี้ก็ต้อง หน้าแดงด้วย" ก็เข้าใจได้ว่า ผู้ที่หน้าแดงนั้นกำลังอาย บางทีไม่ต้องแดงทั้งหน้าเพียงแต่พูดว่า "หูแดง" หรือ "แก้มแดง" ก็แสดงความอายได้ แต่ถ้าพูดว่า "ตาแดง" เช่น "ตาแดงยังกับแสงเพลิง" แทนที่จะหมายความว่าอายกลับหมายความว่าโกรธ และถ้าพูดซ้ำคำเป็น "ทำตาแดงๆ" ก็หมายความว่ากำลังร้องไห้ นอกจากนี้แดงอาจใช้ในความหมายอื่นได้อีก เช่น "ระวังเรื่องจะแดงขึ้นมา" ก็หมายความว่า เรื่องที่ปกปิดไว้จะเปิดเผยขึ้น ประโยคที่

ว่า เราต้องพูดกันให้ “เห็นคำเห็นแดงที่เดียว” ก็หมายความว่าต้องพูดกันให้เด็ดขาดและ “เถียงกันหน้าดำหน้าแดง” ก็หมายความว่าเถียงกันอย่างเอาจริงเอาจังต่างยืนยันความคิดของตนไม่ยอมตามใคร

สีดำ เรายังถือว่สีดำเป็นสีแห่งความเศร้าหมองและความไม่ดีทั้งหลายตรงข้ามกับสีขาวซึ่งเป็นสีแห่งความดีงาม บริสุทธิ์ สะอาด เพราะฉะนั้น เมื่อจะใช้สีดำในความเชิงเปรียบเทียบ จึงมักจะในทางไม่ดี เช่น “หน้าดำคร่ำเครียด” หมายความว่า คร่งเครียด กังวลใจ ไม่เบิกบาน “คนใจดำ” หมายถึงคนเห็นแก่ตัวไม่นึกถึงผู้อื่น ไม่มีเมตตาเพื่อนมนุษย์ แต่ “พูดแทงใจดำ” ไม่ได้หมายความว่าพูดถึงความเห็นแก่ตัวแต่กลับหมายความว่าพูดตรงจุดก่อให้เกิดความสะเทือนใจ ใจดำในที่นี้มีได้หมายถึงใจมนุษย์ แต่หมายถึงใจดำกลางเป้า

สีขาว แสดงความบริสุทธิ์ผุดผ่อง เช่น “ชนะอย่างขาวสะอาด” หมายความว่าชนะอย่างแท้จริง ไม่มีอะไรเคลือบแฝงอยู่และอาจใช้ในความหมายว่าชี้ขาดได้ด้วย เช่น ชายสองคนไปในที่เปลี่ยวในเวลากลางคืนอยู่ๆ ก็ได้ยินเสียงประหลาด คนหนึ่งตกใจจะวิ่งหนีอีกคนก็ดูว่า “อย่าตาขาวไปหน่อยเลย” ตาขาวจึงหมายถึงชี้ขาดนั่นเอง

สีเหลือง แสดงความอิดโรย บอบช้ำ เช่น “หิวจนหน้าเหลือง” หรือ “ตกลงมาอย่างนั้น ถ้าไม่ตายก็คางเหลือง” แสดงว่าได้รับบาดเจ็บแทบถึงแก่ชีวิต **สีเหลือง** ที่ใช้ในความหมายอื่นก็มี เช่น “บ้านเหลืองเมืองร้อน”

สีที่นำมาใช้ในภาษาดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ส่วนมากใช้ตามธรรมชาติความเป็นจริง เช่น “หน้าแดง” หมายถึงโกรธหรืออาย ก็เพราะเมื่อรู้สึกเช่นนั้น หน้ามักจะแดงจริงๆ จะมีสีที่ขัดกับความเป็นจริงไปบ้าง ก็เพราะใช้สีเป็นสัญลักษณ์แสดงความรู้สึกบางประการดัง ดวงตาสีชมพู

เสนห์ (2514) กล่าวถึง อิทธิพลทางด้านจิตวิทยาของสี ว่า สีมีอิทธิพลต่อด้านจิตใจของคนทั่วไป ซึ่งแต่ละสีอาจวัดจิตใจและอารมณ์ของคนที่ชอบสีนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี อย่างเช่น **สีแดง** ทำให้ตื่นเต้น **สีดำ** ทำให้หนักแน่น **สีขาว** ทำให้รู้สึกสะอาดบริสุทธิ์ **สีเหลือง** ทำให้รู้สึกสดใสสนุกสนาน **สีฟ้า** ทำให้รู้สึกเยือกเย็น **สีเทา** ทำให้รู้สึกซึมเซา **สีส้ม** ทำให้รู้สึกเร่าร้อน **สีทองอ่อน** ทำให้รู้สึกเป็นหนุ่ม-สาว **สีน้ำตาล** ทำให้รู้สึกแก่และสงบ และ**สีน้ำเงิน** ทำให้รู้สึกเลื่อมใสแนบเนียน

ไรท์ (Angela Wright , 2000) กล่าวว่า สีเป็นสิ่งที่มนุษย์รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสของตา แต่สีไม่ได้เป็นแค่สิ่งที่มองเห็นได้เท่านั้น หากแต่มีอิทธิพลต่อเราทั้งทางกายภาพและจิตใจอย่างมาก เช่น **สีแดง** มีพลังที่แสดงความกระตือรือร้นทางจิตใจและความรู้สึกมีชีวิตชีวาหรือตื่นเต้น **สีน้ำเงิน** ให้กำลังใจต่อกิจกรรมของการใช้ความคิดและทำให้สบายใจหรือใจเย็น ซึ่งขึ้นอยู่กับความเข้มของสีด้วย โดยอาจทำให้รู้สึกเย็นและไม่ราบรื่นได้

สีเหลือง สนับสนุนการมองเห็นในด้านดีและพลังสร้างสรรค์ ซึ่งให้ความมั่นใจและความรู้สึกที่ดี แต่ในด้านความหมายที่ไม่ดี สีเหลือง อาจทำให้คนที่ไม่มีความมั่นใจในตัวเองหรือมีความเกรงใจมาก สีเขียว เป็นสีที่อยู่ในศูนย์กลางของแถบสี ซึ่งเป็นสีที่มีความสมดุล สีม่วง ช่วยให้อึดใจมีพลังและกระตุ้นให้เกิดความคิด

คริสตัล (Crystal, 2000) ซึ่งเป็นจิตแพทย์กล่าวไว้ว่า เขาใช้โคมไฟสีแดงกับคนไข้เมื่อต้องการจะกระตุ้น(stimulate)คนไข้ หรือทำให้อบอุ่น(warm) ร่าเริง(excited) และให้กำลังใจ(cheerful) หรือเพื่อช่วยให้เลือดหมุนเวียน สีส้ม ก็มีหน้าที่เหมือนกันกับสีแดง แต่ข้อต่างกันก็คือ สีแดง จะกระตุ้นร่างกายและเลือด แต่สีส้ม จะร่าอารมณ์มากกว่า สีส้ม เป็นสีของความกล้าหาญ(bravery) ดังนั้นเขาจึงใช้สีส้ม สำหรับคนไข้ที่มีความกลัว สีเหลือง หมายถึงความฉลาด(wisdom)และความรอบรู้(intellect) จึงใช้เมื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจหรือความรู้ แต่ในด้านที่ไม่ดี สีเหลือง จะหมายถึงความขลาด(cowardice) หรือความฉ้อฉล(deceit) สีเขียว ให้ความรู้สึกที่มั่นคง(stability) ความอดทน(endurance) และความเอื้อเฟื้อ(nourishment) ในด้านที่ไม่ดี สีเขียว จะเปลี่ยนเป็นความอิจฉา(envy) สีน้ำเงิน ทำหน้าที่เหมือนกับสีเขียว ซึ่งแสดงเกียรติภูมิ(dignity)หรือแรงบันดาลใจ(aspiration) สีม่วง บอกความหมายเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งหมายถึงเกียรติ(honor) กำลังใจ(spirituality) และการนับถือตัวเอง(self-esteem)

จอง (Jae Yoon, Jeong, 1999) กล่าวถึงคำกริยาที่แสดงอารมณ์ (sensory verb, 감각어) ว่า มีการใช้คำเรียกชื่อสีด้วย เขากล่าวว่า สีพื้นฐานในภาษาเกาหลีมีทั้งหมด 5 สี คือ สีน้ำเงิน สีดำ สีแดง สีเหลือง และสีขาว สีต่างๆ เหล่านี้มีความหมาย 2 อย่าง คือ ความหมายประจำคำและความหมายแฝง เช่น "สีผมของเขาดำ" หมายความว่า สีของผมของเขาเป็นสีดำ แต่ "ใจเขาดำ" หมายถึง ใจร้าย ซึ่งคำว่า "ดำ" ในประโยคนี้หมายถึงไม่บริสุทธิ์หรือมีเจตนาไม่ดี

ในเว็บไซต์ชื่อ alpeda.shef.ac.uk (1998) มีข้อมูลที่กล่าวถึงความหมายของสีซึ่งแปรไปตามวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ดังตัวอย่างในประเทศจีน สีแดง หมายถึง "การแต่งงาน(marriage) ความสุข(happiness) ความรัก(love) และการอวยพร(blessing)" เป็นต้น ซึ่งมีความหมายในทางที่ดี แต่สำหรับชาวอินเดียนแดงในสหรัฐอเมริกา(American Indians) สีแดง หมายถึง "ทะเลทราย(desert)" "ภัยพิบัติ(disaster)" ซึ่งมีความหมายในทางไม่ดี แต่โดยทั่วไปความหมายที่เป็นสากลของสีเขียว หมายถึง "ความศรัทธา(faith) อมตะ(immortality) ความดีใจ(gladness)" ในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามสีเขียว หมายถึง "ความศักดิ์สิทธิ์(sacred)" ในประเทศตะวันตก โดยทั่วไปสีขาว หมายถึง "ความบริสุทธิ์(innocence, purity) ความร่าเริง(joy) การแต่งงาน(marriage)" แต่ในประเทศจีนหมายถึง

“ความตาย(death) ความเศร้าโศก(mourning)” ความหมายของสีเหลืองในระหว่างชาวฮินดู หมายถึง “การแต่งงาน(marriage)” ในประเทศเม็กซิโก ดอกไม้สีเหลืองแสดงความสัมพันธ์ กับ “ความตาย(death)” สีเหลืองสำหรับคริสตศาสนิกชนหมายถึง “ชีวิต(life) ความจริง (truth)” เป็นต้น

ลาวัญย์ (2542) กล่าวว่า จัปพรณรังสี (the human aura) คือแสงสีที่เปล่ง ปรากฏรอบตัวเราทุกคน ซึ่งเกี่ยวกับการบำบัดด้วยสี (color therapy) เช่น แสงสีแดงที่มา ฉาบทั่วใบหน้าเพื่อลดแบคทีเรีย ขจัดสิว ตามสถานเสริมสวย หรือในการใช้สีตกแต่งสถานที่ ถ้าเข้าไปในห้องที่ทาสีแดงจะทำให้หัวใจเต้นแรงขึ้น เป็นต้น ดังตัวอย่าง ในประเทศเยอรมันนี้ จะมีการใช้สีต่างๆ กันไปสำหรับห้องเรียนของนักเรียนชั้นต่างๆ เช่น ห้องเรียนของเด็กเล็กที่มี อายุระหว่าง 6-7 ปีจะทาสีชมพู สีส้มอ่อนหรือสีเหลือง เพื่อความรู้สึกที่อบอุ่น ห้องอาหาร ทาสีของพีช สำหรับความสุขสันต์เพื่อการเจริญอาหาร ห้องเด็กประถมไปจน ถึงเด็กอายุ 12 ปีจะเน้นทาสีออกเหลือง เพื่อความอิสระคล่องตัว ห้องเด็กมัธยมทาสีเขียวอ่อนเพื่อให้เกิด ความสมดุลทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่นที่เกิดอาการหงุดหงิดได้ง่าย สีส้มหรือสีแดงช่วย กระตุ้นให้คนรับประทานอาหารได้มากขึ้นทำให้ร้านอาหารขายดี ในสหรัฐอเมริกามีการทา สีชมพูในคุก เพราะเชื่อว่าสีชมพูทำให้จิตใจสงบลง ส่วนผู้ต้องขังเองจะสวมเสื้อสีฟ้า เพราะ ทำให้พฤติกรรมอ่อนโยนลง โดยสรุปสีจึงให้ความรู้สึกได้อย่างแน่นอน